

Velen rijden er voorbij, maar bijna niemand weet wat zich achter de dikke muren van de Mesdagkliniek in Groningen afspeelt. *Dagblad van het Noorden* was gedurende een half jaar kind aan huis in het 'kasteel' aan de Hereweg en volgde het dagelijkse leven. *Mesdag*: een 7-delige serie over het leven in de tbs-inrichting. Vandaag deel 3: Verlof.

Door Frank van Hebel

Op in de massa

Esar slaat het dunne dekbed met *Love* van zich af. Vanuit zijn kamer op de afdeling Hunze II kan hij de fietsers die over de Hereweg flitsen niet zien. Ze dragen rugzakken en tassen met lunch, dossiers en agenda's naar kantoren en scholen. Ze trappen zonder naar hem te kijken voorbij de met ijzer beslagen poort van de Mesdagkliniek. Esar fietst straks met ze mee. Vandaag hoort hij even bij hen. Hij heeft verlof. Boven zijn bed aan de witte muur pronkt een ingelijste puzzel van de film *Avatar*. Aan de wand bij het voeteneind van het bed hangen posters van kickboksers. Gespierde mannen tillen hun ingetapete, gebalde vuisten tot op ooghoogte. Esar was kickbokser. Maar hij is nu in de 50. Te oud. Te veel kans op een blessure. Hij rent liever.

Na het douchen wringt hij zich in een spijkerbroek, trekt een polo over zijn gitzwarte krullen en duwt de witte deur van zijn kamer open.

De dienst van Marjolein begon om 7 uur. Ze werkt nu zes jaar als sociaaltherapeute en sinds vijf maanden op Hunze II. Zij begeleidt Esar tijdens zijn verlof. Het weerbericht beloofde warm weer, dus draagt ze slippers.

Esar leunt achterover in een stoel in de woonkamer van de unit. Een straaltje zwarte, hete koffie pruttelt in een kan, terwijl Esar enkele aan elkaar geniete vellen papier voor zich op tafel legt. Zijn verlofpas. Daarop vult hij zijn signalement in. Die levert hij, voordat hij de kliniek verlaat, in bij de beveiliging. Keert hij niet of te laat terug, dan wordt het signalement doorgebeeld naar de politie. Op elke bladzijde tekent hij bij het figuurtje dat bij het logo van de Mesdag hoort een tekstballonnetje met *hoi*. Zijn signatuur.

De pas belandde niet zomaar in zijn handen. Dit is zijn dertiende verlof. Zijn eerste verlof moest hij verdienen. Een keer in de negen maanden vergaderen alle disciplines over de voortgang van een patiënt. Die beschouwt dit zogeheten Multidisciplinair Behandeloverleg als een soort examen. Dan wordt ook gekeken of iemand toe is aan verlof. Als het antwoord ja is, gaat er een verzoek naar het ministerie van Justitie in Den Haag, dat niet automatisch zijn stempel zet. Daar zit ook een toetsingscommissie die elke aanvraag onderzoekt. En zelfs als die het groene licht geeft, schuift de vijf meter hoge toegangspoort nog niet open. Voor elk verlof wordt de patiënt nog eens naast een checklist geleid.

Esar staart naar het papier. Is zijn kasboek op orde? Ja. Zijn er nog incidenten geweest? Ja. Hij heeft aan drugs gedacht. Hij was verslaafd. Heel erg verslaafd. Ooit zwierf hij dakloos door de straten. Maar nu is hij al jaren clean. Dankzij de Mesdag. Een lot uit de

loterij. Zo denkt hij over zijn veroordeling tot tbs. Maar voor dat lot moest een prijs worden betaald. En niet door hem.

Hij kon kiezen: drie uur verlof achtereenvolgens of twee keer anderhalf uur in een week. Esar koos het laatste. Hij wandelt soepel naar de receptie. Over zijn rechterschouder ligt een zwart tasje met het logo van Nike. Groot genoeg voor wat hij bij Kruitvat wil kopen. Alleen een zware ijzeren deur met dik glas staat nu nog tussen hem en de lucht. De portier in het afgesloten kamertje met het aquarium werpt een korte blik op hem. Dan klinkt een klik en zwaait Esar de deur open. Hij is buiten.

Zijn neus zuigt de lucht met een snifend geluid binnen. Hij is buiten. Maar nog niet uit de Mesdag. Het duurt even voordat de eerste sluisdeur open-schuift. Hij stapt naar binnen. Achter hem glijdt de deur weer naar de muur toe. Nog is hij niet buiten. Dan langzaam, langzaam wijkt de tweede deur. Esar neemt de laatste stappen. Zijn verlof is begonnen.

Hij loopt als vanzelf naar de rijen fietsen op het parkeerterrein. Hier wacht de mountainbike die hij voor een prikkel kocht in de eigen fietsenwerkplaats van de Mesdag. Marjolein trekt een rode fiets met de initialen van de afdeling uit een rek.

Esar fietst snel naar het centrum met Marjolein in zijn kielzog. Negentig minuten voor een boodschapje en een kop koffie zijn zo om. Auto's naast hem trekken grommend op. Een stoplicht springt op rood. Hij

stopt. Voor hem leunt een student met zijn been op de grond. Hij draagt een rugtas. Esar lacht met zijn lippen op elkaar. Hij is even geen patiënt. Hij gaat op in de ochtendspits. Iedereen heeft een doel. Wil er-gens naar toe.

Hij fietst door, zijn snelheid neemt niet af als hij de steile helling over het spoor beklimt. Op het kruispunt slaat hij af naar links en tuft door naar de Folkingestraat, passeert de oude synagoge, met Marjolein in zijn slijpstream. Hij stalt zijn fiets en loopt de Vismarkt op. Links is de Korenbeurs met de Albert Heijn.

Ooit was een supermarkt voor Esar geen plek om eten te kopen. Hij zocht er zijn weg uit de ellende. Hij pleegde vier overvallen op supermarkten in een week. Een schreeuw om hulp, noemt hij het. Na de zelfmoord van zijn vrouw was de bodem bereikt. Met een zwart speelgoedpistool stormde hij de winkels binnen. Hij droeg nooit een masker en zocht supermarkten uit waar hij ook zijn boodschappen deed. Hij werd herkend, maar niet gearresteerd. En dat was nou net zijn bedoeling. Dus na een week gaf hij zichzelf aan.

De Herestraat is bijna leeg. Een jonge vader en moeder duwen een kind in een rode bugaboo vooruit. Esar kijkt even kort naar het gezin. Hij heeft geen kinderen. Wel familie. Maar die ziet hij nooit. Hij wil niet dat ze hem in de kliniek zien. Hij schaamt zich. Zijn broers en zussen hebben banen,

gezinzen, een thuis. Hij heeft tbs.

Zijn vader bracht het gezin van Marokko naar Europa. Hij werkte jarenlang als postbode in Frankrijk. Later vertrok hij naar Nederland. Esar was 7 jaar. Zijn vader vond werk in een fabriek terwijl hij de taal nauwelijks sprak. Esar werkte ook een tijdje in die fabriek. Op een dag hoorde hij een oproep over de intercom voor *mijnheer ja, ja*. Zijn vader stond op en liep weg. In het begin antwoordde zijn vader op bijna alle vragen met 'ja, ja'. Zo kreeg hij zijn bijnaam.

Hij passeert de detectiepoortjes van Kruitvat. Marjoleins ogen cirkelen rond. Een beroepsreflex. Wie lopen er rond? Hoe zien ze eruit? Hoe zouden ze reageren wanneer er een conflict met een patiënt ontstaat? Waar is de achteruitgang? Nu is Esar bepaald niet vluchtgevaarlijk of agressief, maar mocht hij er vandoor gaan, dan moet zij de politie waarschuwen en zijn vluchtroute doorgeven. Aanhouden mag niet. Wil ze ook niet. Fysiek geweld lokt fysiek geweld uit, zo luidt het adagium in de Mesdag.

Esar legt gel, zeep en deodorant in zijn mandje en rekent af. Hij stopt alles in zijn zwarte tas en loopt dan onmiddellijk door naar de Hema. De tijd begint een beetje te dringen en hij wil nog een kop koffie. Hij komt graag in de Hema. Hij snuift de lucht van warme worst op. Hij neemt de roltrap naar boven, pakt een dienblad en bestelt koffie en thee. Hij krijgt twee thee. Esar kijkt even kort naar de man achter de kassa en neemt dan de thee mee naar een tafeltje.

Thee is ook lekker.

Het is tien uur. Esar doet zijn best zich niet te haasten. Hij werpt af en toe een blik op zijn grote, zilverkleurige horloge terwijl hij naar de fietsen snelwandelt. Om 10.30 uur moet hij terug zijn, want anders heeft hij om 10.31 een probleem. Of eigenlijk heeft Marjolein dan een probleem. Want zij is verantwoordelijk.

Hij fietst in een hoog tempo. Zuiderdiep. Hereplein. Hereweg. Marjolein trapt lachend achter hem aan. De verkeerslichten springen een voor een op groen als het tweetal nadert. Nog vijf minuten. Hij schiet voorbij het Sterrebos; hier bracht hij zijn eerste verlof door. De eerste vijf keer liep hij hier met een sociaaltherapeut en een beveiliging. De vijf verlovu daarna kreeg hij twee sociaaltherapeuten mee. En nu heeft hij alleen Marjolein nog.

Hij versnelt en steekt de Hereweg over. Nog enkele minuten. Tijd genoeg. Of toch niet? Hij kijkt om. Marjolein staat nog aan de overkant, wachtend op een gaatje in het voortrazende verkeer. Esar kijkt even voor zich, naar de ingang en draait zich dan om. Hij wacht op haar. Marjolein steekt over. Ze trappen door naar de fietsenstalling. Dan naar de sluis. Eerste deur. Tweede deur. De hal. Esar kijkt naar de ronde klok. Half elf.

Donderdag 27 december aflevering 4; Werk

▲ Foto: Kees van de Veen